

eSSPU Institutional Repository

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про інституційний репозитарій (електронний архів) Сумського державного педагогічного університету імені

А. С. Макаренка (eSSPUIR) визначає основні поняття, склад, призначення, завдання та регламентує основні засади організації і управління інституційним репозитарієм Університету.

1.2. Інституційний репозитарій СумДПУ імені А. С. Макаренка **eSSPUIR** (далі – РЕПОЗИТАРІЙ) – це електронний архів, що забезпечує накопичення, систематизацію, зберігання інтелектуальних продуктів наукового, освітнього та методичного призначення, створених університетськими спільнотами Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка, та забезпечує довготривалий, постійний і надійний безкоштовний відкритий доступ до них засобами Інтернет-технологій, поширення цих матеріалів у середовищі світового науково-освітнього товариства. Електронний архів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка є складовою електронних ресурсів Наукової бібліотеки (НБ).

1.3. Назва репозитарію Електронний архів Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка **eSSPUIR** є скороченням англійською мовою (Electronic Sumy State Pedagogical University named after A.S.Makarenko Institutional Repository).

Адреса репозитарію в Інтернеті: <http://repository.sspu.sumy.ua> (<http://repository.sspu.sumy.ua>).

1.4. Репозитарій формується та функціонує у відповідності до чинної міжнародної, загальнодержавної законодавчої та внутрішньо університетської нормативної бази та цього Положення. (Додаток 1 (app1.jsp)). До Положення у мотивованих випадках за рішенням Координаційної ради можуть вноситись зміни.

2. ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ХАРАКТЕРИСТИКИ РЕПОЗИТАРІЮ

2.1. Сприяння зростанню популярності Університету шляхом представлення його наукової продукції у глобальній мережі.

2.2. Збільшення впливу наукових досліджень в академічній спільноті світу та сприяння застосування (залучення) результатів досліджень СумДПУ імені А. С. Макаренка в науковий обіг.

2.3. Збільшення індексу цитування наукових публікацій співробітників Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка шляхом забезпечення вільного доступу до них за допомогою Інтернету.

2.4. Створення нового додаткового ефективного віртуального середовища для науково-дослідницької діяльності в СумДПУ імені А. С. Макаренка, поліпшення рівня задоволення інформаційних запитів користувачів.

2.5. Репозитарій СумДПУ є веб-орієнтованою, кумулятивною базою даних електронних ресурсів – колекції записів, призначених для постійного поповнення, зберігання і надання доступу на довготривалій основі, що визначена Університетом.

2.6. Репозитарій створюється на програмному забезпеченні відкритого доступу Dspace, розробки Масачусетського технічного університету, що підтримує протокол обміну даними OAI-PMH (Open Archives Initiative Protocol for Metadata Harvesting) та взаємодіє з іншими системами обміну метаданими Open DOAR, ROAR та іншими.

3. УПРАВЛІННЯ РЕПОЗИТАРІЄМ

3.1. Загальне управління репозитарієм **eSSPUIR** здійснює Координаційна рада з роботи над університетським репозитарієм (далі – Рада), до складу якої входять:

- ректор Університету (голова);
- перший проректор Університету (заст. голови);
- проректор з науково-педагогічної роботи;
- директор Наукової бібліотеки;
- координатор з питань авторського права;
- начальник загально університетського юридичного відділу;
- начальник редакційно-видавничого відділу Університету;
- начальник Центру інформаційних та телекомунікаційних технологій Університету;
- депозитор Наукової бібліотеки;
- координатори спільнот (представники від інститутів, факультетів, заступники деканів з наукової роботи).

3.2. Координаційна рада встановлює обов'язкові до виконання всіма користувачами репозитарію Університету вимоги, що регламентують:

- коло осіб, які можуть розміщувати свої документи в репозитарії СумДПУ імені А. С. Макаренка;
- перелік документів та порядок їх розміщення;
- порядок вирішення суперечок щодо розміщення документів в репозитарії;
- порядок відкликання документів з репозитарію;
- перелік форматів документів, які можуть бути розміщені в репозитарії СумДПУ імені А. С. Макаренка;
- шаблони документів, обов'язкові метадані документів і фондів (колекцій).

3.3. Координаційна рада не має права вчинення дій, що створюють загрозу порушення авторського права і (або) суміжних прав.

3.4. Адміністратором та основним виконавцем процесу функціонування репозитарію **eSSPUIR** є Наукова бібліотека. Безпосереднє управління репозитарієм здійснює директор Наукової бібліотеки.

3.5. Технічну та програмну підтримку, працездатність програмних засобів забезпечує Центр інформаційних та телекомунікаційних технологій Університету та Відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення Наукової бібліотеки.

3.6. Організацію взаємодії Наукової бібліотеки з іншими підрозділами Університету щодо питань організації архівування та самоархівування творів здійснюють:

- перший проректор Університету;
- проректор з науково-педагогічної роботи;
- координатор з питань авторського права;
- координатори спільнот (представники від інститутів, факультетів, заступники деканів з наукової роботи).

3.7. Усі суперечливі питання щодо включення чи вилучення документів із репозитарію, коло осіб, які можуть розміщувати свої документи, перелік документів, порядок їх розміщення вирішує Координаційна рада

3.8. За потребою до роботи з формування університетського репозитарію долучаються працівники будь-якого відділу Університету, заступники деканів з наукових питань, завідувачі кафедр.

4. СТРУКТУРА ТА ТЕХНІЧНА ПІДТРИМКА РЕПОЗИТАРІЮ

4.1. Репозитарій **eSSPU** СумДПУ імені А. С. Макаренка є універсальним за змістом науковим зібранням. Структура університетського репозитарію складається із спільнот (фондів) факультетів СумДПУ та навчально-наукових університетських підрозділів у кореневому каталозі. Кожна спільнота може мати колекції: «Наукові роботи», «Навчальні видання», «Наукові роботи студентів», зібрання з історії університету (сучасні твори, електронні копії рідкісних видань з фондів Наукової бібліотеки, що стосуються історії Університету, копії рукописів видатних учених університету тощо). У разі потреби, за рішенням Координаційної ради, можуть створюватись інші колекції.

4.2. Тематичний склад визначається відповідно до наукового та навчального процесів Університету.

4.3. Загальна структура університетського репозитарію визначається Координаційною радою та затверджується ректором Університету.

4.4. Фонди репозитарію містять такі типи видань:

- статті, монографії, підручники, навчальні посібники, словники, довідники, методичні матеріали, тематичні збірки, матеріали науково-практичних конференцій, семінарів (препринти або постпринти), тощо;
- наукові публікації співробітників СумДПУ імені А. С. Макаренка, що вийшли друком в інших видавництвах, за умови відсутності заборони на їх розміщення в репозитарії з боку видавництва, або після закінчення дії угоди автора з видавництвом. Відповідальність за надання та розміщення матеріалів без дозволу видавництва несе автор;
- дисертації, що захищені в Університеті та автореферати дисертацій;
- інші документи наукового, освітнього чи методичного призначення за бажанням авторів.

4.5. Матеріали для розміщення в репозитарії надаються у відповідності до вимог (Додаток 2 (app2.jsp)).

4.6. За видами електронних ресурсів репозитарій не має обмеження. Це можуть бути будь-які електронні текстові дані, електронні числові дані, електронні картографічні дані, електронні зображення (відео, презентації), електронні звукові дані, електронні інтерактивні мультимедіа.

4.7. Хронологічні обмеження для розміщення документів у репозитарії не встановлюються.

5. ПРИНЦИПИ НАПОВНЕННЯ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕПОЗИТАРІЮ

5.1. Репозитарій наповнюється науковими, науково-методичними, навчальними та інформаційно-рекламними творами, при створенні яких використовувалися ресурси СумДПУ імені А.С. Макаренка (кадрові, матеріально-технічні, фінансові, нормативно-дозвільні, іміджеві тощо).

5.2. В обов'язковому порядку у репозитарії розміщуються твори, які рекомендовані до видання Вченою радою Університету та (або) видані при повному або частковому фінансуванні СумДПУ у видавництві СумДПУ або в інших видавництвах. При цьому автори заздалегідь повинні повідомляти видавців про політику відкритого доступу, яку підтримує Університет, у тому числі і щодо розміщення творів у репозитарії, враховуючи вищезазначене при укладанні договорів із видавництвами.

5.3. Не розміщуються в репозитарії твори тимчасового значення (конспекти лекцій, лабораторні роботи, методичні вказівки, інструкції тощо).

5.4. У разі існування договорів із видавництвами, що унеможливають розміщення у репозитарії повного твору, архівується препринт твору або його описова частина (бібліографія, анотація), а також при відсутності заборони з боку видавця перша сторінка твору з посиланням на ресурс зберігання матеріалу.

5.5. Твори, які розміщуються у репозитарії поділяються на:

- твори що надаються для архівування до Наукової бібліотеки структурними підрозділами Університету (редакцією наукових журналів Університету, Видавництвом СумДПУ);
- твори що надаються для архівування до Наукової бібліотеки авторами і при цьому:
 - самостійно архівуються після надання ними згоди на розміщення твору на умовах авторського договору (Додаток 3 (contract.jsp));
 - архівується бібліотекарем-депозитором за відповідним дорученням автора, яке передбачає, у тому числі, його згоду з умовами авторського договору та передачу ним до Наукової бібліотеки електронної копії твору.

5.6. Для отримання можливості самоархівування автори повинні зареєструватись та отримати відповідні права для роботи. Адміністратор репозитарію реєструє авторів, надаючи їм права депозитора.

5.7. Підтримуються всі файлові формати, в яких створені ресурси. Однак, у кожному з видів рекомендуються для використання певні формати:

Формати, рекомендовані для застосування, при розміщенні матеріалів		
Матеріал	Назва формату	Розширення
Текст	Adobe PDF, Microsoft Word	pdf
Таблиці	Microsoft Excel	xls
Зображення	JPEG, GIF	jpg, gif
Презентація	Microsoft Powerpoint	ppt
Відео	MPEG	mpeg, mpg, mpe
Аудіо	WAV, MP3	mav, mp3

5.8. Роботи студентів можуть бути розміщені за наявності рекомендації наукового керівника, який реєструється у репозитарії і підтверджує свою рекомендацію.

5.8. У разі, коли спільнота чи наукова рада факультету визнають рівень роботи, що представлена автором у спільноті, як низький, Координаційна рада доручає адміністратору репозитарію СумДПУ вилучити такий документ.

5.9. Публікації, що передаються до репозитарію, забезпечуються заголовками твору, прізвищами авторів, анотацією (якщо вона є) мовою оригіналу та ключовими словами (не менше чотирьох-п'яти) українською, російською та англійською мовами.

6. АВТОРСЬКИЙ ДОГОВІР

6.1. Відкритий доступ не відмінює авторського права. Особисті немайнові права автора не відчужувані і зберігаються за ним незалежно від способу публікації. Виключне право на твір автор реалізує, добровільно ухвалюючи рішення про представлення своєї публікації в Інтернет і підтверджуючи це у Авторському договорі (Додаток 3).

6.2. Твір не може бути розміщений в інституційному репозитарії СумДПУ імені А. С. Макаренка **eSSPUIR**, якщо він порушує права людини на таємницю її особистого та сімейного життя, завдає шкоду громадському порядку, здоров'ю та моральному стану особистості, містить інформацію, що охороняється державою.

6.3. Підписуючи Авторський договір автор передає Університету на безоплатній основі невиняткові права на використання твору:

- на внесення твору у базу даних репозитарію eSSPUIR;
- на відтворення твору чи його частин у електронній формі, не змінюючи її змісту;
- на виготовлення електронних копій твору для постійного архівного зберігання;
- на використання твору без одержання прибутку та на виготовлення його копій для некомерційного розповсюдження;
- на надання електронних копій твору для відкритого доступу в мережі Інтернет.

6.4. У Авторському договорі автор підтверджує, що розміщуючи роботу у репозитарії **eSSPUIR** він не порушує прав третіх осіб (інших авторів або видавництва).

6.5. Авторським договором автор підтверджує, що на момент розміщення твору в репозитарії **eSSPUIR** лише йому належать виняткові майнові права на твір, що вони ні повністю, ні частково нікому не передані (не відчужені), що майнові права на твір ні повністю, ні в частині не є предметом застави, судового спору або претензій з боку третіх осіб.

6.6. Автор несе всі види відповідальності перед третіми особами, що заявили свої права на твір, відшкодовує Університету всі витрати, спричинені позовами третіх осіб про порушення авторських та інших прав на твір.

6.7. У випадку, коли твір створено у співавторстві, кожний з авторів приймає умови цього договору, розміщуючи такий твір в репозитарії Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка.

6.8. Автор зберігає за собою право використовувати самостійно чи передавати аналогічні права на використання твору третім особам.

6.9. Авторський договір може бути розірваний на вимогу автора, якщо він позбавляється майнових прав на твір, які мав на момент розміщення твору у репозитарії відкритого доступу, а також, якщо договір містить інші умови, обтяжливі для автора. Тоді він за допомогою адміністратора вилучає роботу з репозитарію.

7. ГЛОСАРІЙ

Автор – фізична особа, яка своєю творчою працею створила твір і якій належить виключне право щодо твору, відповідно до Цивільного кодексу України, Закону України «Про авторське право і суміжні права» чи договору;

автор електронного документа – фізична або юридична особа, яка створила електронний документ відповідно до Закону України «Про електронні документи та електронний документообіг»;

архівна колекція – це сукупність окремих архівних документів різного походження, що мають наукову, історико-культурну цінність і об'єднані за однією або кількома ознаками (тематичною, авторською, хронологічною, номінальною тощо);

виключне право – майнове право особи, яка має щодо твору авторське право і (або) суміжні права, на використання цих об'єктів лише нею і на видачу лише цією особою дозволу чи заборону їх використання іншим особам у межах строку, встановленого Законом України «Про авторське право і суміжні права»;

виняткове (виключне) право – це майнове право. Виняткове право може належати одному або декільком фізичним чи юридичним особам (правовласникам). Правовласник може на свій розсуд вирішувати або забороняти іншим особам використання результату інтелектуальної діяльності;

відкритий доступ (ВД) – розміщення у мережі Інтернет матеріалів, доступ до яких дозволено правовласниками всім бажаючим без обмежень та у будь-який час;

відтворення – виготовлення одного або більше примірників твору, відеограми, фонограми в будь-якій матеріальній формі, а також їх запис для тимчасового чи постійного зберігання в електронній (у тому числі цифровій), оптичній або іншій формі, яку може зчитувати комп'ютер;

власник інформації – фізична або юридична особа, якій належить право власності на інформацію відповідно до Закону України «Про захист інформації»;

депозитор – особа, яка здійснює архівування матеріалів в депозитарії;

договір приєднання (далі – Договір) – договір, умови якого встановлені Університетом, і який може бути укладений лише шляхом приєднання автора до запропонованого договору в цілому. Автор не може запропоновувати свої умови договору (п.1 ст. 634 Цивільного кодексу України);

доступ до інформації в системі – отримання користувачем можливості обробляти інформацію в системі (Закон України «Про захист інформації»);

електронний архів СумДПУ – це відкритий електронний архів матеріалів наукового та навчально-методичного призначення, створених науковцями, науково-педагогічними працівниками, аспірантами та студентами;

ім'я автора – сукупність слів чи знаків, що ідентифікують автора: прізвище та ім'я автора; прізвище, ім'я та по батькові автора; ініціали автора; псевдонім автора; прийнятий автором знак (сукупність знаків) тощо;

інституційний репозитарій відкритого доступу (*institutional repositories*) – мережевий сервіс зі зберігання, систематизації та поширення творів у цифровому вигляді, що надається установою її працівникам та іншим зацікавленим особам;

інтелектуальні права на твір – включають виняткове право і особисті немайнові права;

майнові права інтелектуальної власності – право на використання, дозволяти використання, перешкоджати та забороняти неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності;

наукове видання – видання, що містить результати теоретичних та (чи) експериментальних досліджень, а також науково підготовлені до публікації пам'ятники культури і історичні документи;

невиключне право – власник авторського права на твір передає іншій особі право використовувати твір певним способом і у встановлених межах. При цьому за особою, яка передає невиключне право, зберігається право на використання твору і на передачу невиключного права на використання твору іншим особам.

оприлюднення (розкриття публіці) **твору** – здійснена за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав дія, що вперше робить твір доступним для публіки шляхом опублікування, публічного виконання, публічного показу, публічної демонстрації, публічного сповіщення тощо;

опублікування твору, фонограми, відеограми – випуск в обіг за згодою автора чи іншого суб'єкта авторського права і (або) суміжних прав на надання доступу до них через електронні системи інформації таким чином, що будь-яка особа може його отримати з будь-якого місця і у будь-який час за власним вибором;

організація управління репозитарієм – організація, що управляє на колективній основі майновими правами суб'єктів авторського права і (або) суміжних прав і не має на меті одержання прибутку;

особисті немайнові права автора включають право визнання людини творцем (автором, виконавцем, винахідником тощо) об'єкта права інтелектуальної власності; авторства, право на ім'я, на недоторканність твору, на обнародування твору, перешкоджати будь-якому посягання на право інтелектуальної власності, здатному завдати шкоди честі чи репутації творця об'єкта права інтелектуальної власності (ст. 423 «Цивільного кодексу України»), забороняти згадування свого імені, якщо автор твору бажає залишитись анонімом; обирати псевдонім, зазначати і вимагати зазначення псевдоніму замість справжнього імені автора на творі (ст. 14 Закону України «Про авторське право і суміжні права»);

право власності – це врегульовані законом суспільні відносини щодо володіння, користування і розпорядження майном. Об'єктами права власності громадян є твори науки, літератури та мистецтва, відкриття, винаходи, корисні моделі, промислові зразки, раціоналізаторські пропозиції, знаки для товарів і послуг та інші результати інтелектуальної праці (Закон України «Про власність»);

примірник твору – копія твору, виконана у будь-якій матеріальній формі;

публікуванням твору, фонограми, відеограми вважається також депонування рукопису твору, фонограми, відеограми у сховищі (депозитарії) з відкритим доступом та можливістю одержання в ньому примірника (копії) твору, фонограми, відеограми;

репозитарій (електронний архів) – це місце, де зберігаються, накопичується, систематизується в електронному вигляді продукти інтелектуальної діяльності наукового, освітнього та методичного призначення, та забезпечується довготривалий, постійний і надійний відкритий доступ до них засобами Інтернет-технологій;

розповсюдження об'єктів авторського права і (або) суміжних прав – будь-яка дія, за допомогою якої об'єкти авторського права і (або) суміжних прав безпосередньо чи опосередковано пропонуються публіці, в тому числі доведення цих об'єктів до відома публіки таким чином, що її представники можуть здійснити доступ до цих об'єктів з будь-якого місця і в будь-який час за власним вибором;

службовий твір – твір, створений автором у порядку виконання службових обов'язків відповідно до службового завдання чи трудового договору (контракту) між ним і роботодавцем;

співавтори – особи, спільною творчою працею яких створено твір;

спільнота Інституційного репозитарію СумДПУ

- зареєстрований для участі в **Інституційному репозитарію СумДПУ** науковий підрозділ СумДПУ, як то факультет, кафедра, центр, інститут чи інша наукова група або особа, що займається та продукує наукові роботи;
- будь-який науковий відділ, кафедра, дослідницький центр, інститут і т.д. Університету має право брати участь в **Інституційному репозитарію СумДПУ** як “спільнота”;

- кожна така спільнота має право призначати координатора, який працюватиме з Науковою бібліотекою для підтримки **Інституційного репозитарію СумДПУ**.

суб'єктами права інтелектуальної власності – є: творець (творці) об'єкта права інтелектуальної власності (автор, виконавець, винахідник тощо) та інші особи, яким належать особисті немайнові та (або) майнові права інтелектуальної власності відповідно до Цивільного Кодексу, іншого закону чи договору (ст. 421 «Цивільного кодексу України»);

твори – створені авторами у результаті творчої діяльності за особистою ініціативою, на замовлення чи в порядку виконання службових обов'язків:

- літературно письмові твори – книги, брошури, статті, конспекти лекцій, аналітичні огляди, звіти, презентації тощо;
- ілюстрації, карти, плани, ескізи і пластичні твори, що стосуються географії, топографії, архітектури або науки;
- аудіовізуальні твори;
- твори образотворчого мистецтва;
- фотографічні твори;
- інші твори, представлені в електронній (в тому числі цифровій) формі, яку може зчитувати комп'ютер (ст. 433 Цивільного кодексу України, ст. 8 Закону України «Про авторське право і суміжні права»);

частина твору – яка може використовуватися самостійно, у тому числі й оригінальна назва твору, розглядається як твір і охороняється відповідно до Закону «Про авторське право і суміжні права».